

MECHANIZMY KARUZELOWE

SCHEMAT DZIAŁANIA OSZUSTÓW,
SKUTKI DLA SKARBU PAŃSTWA,
INDOLENCJA PAŃSTWA POLSKIEGO.

ZWIĄZEK PRZEDSIĘBIORCÓW I PRACODAWCÓW

WARSZAWA, GRUDZIEŃ 2014

TO NIE PRZEDSIĘBIORCY ZAJMUJĄ SIĘ
KARUZELAMI PODATKOWYMI, TYLKO
SPECJALNIE W TYM CELU ZAŁOŻONE
ZORGANIZOWANE GRUPY PRZESTĘPCZE.
POLSKIE PRAWO IM TO UMOŻLIWIA.

Spis treści

1. Wstęp	4
2. Mechanizm oszustw karuzelowych w kontekście charakterystycznych cech podatku VAT	5
3. Skala problemu w Polsce	8
4. Przyczyny problemu	10
4.1. Chybione i spóźnione działania legislacyjne	10
4.2. Działania organów podatkowych	14
5. Podsumowanie	15

1. Wstęp

Wpływy z podatku VAT są najistotniejszym składnikiem corocznego budżetu Polski. W 2013 roku, stanowiły one **40,6% dochodów budżetu**, a więc niecałą połowę. Wobec powyższego, oczywista staje się konkluzja, że stan finansów publicznych w naszym kraju zależy w ogromnej mierze od efektywności ściągania przez organy państwa należnego podatku, a co za tym idzie - skuteczności w przeciwdziałaniu przestępstwom i oszustwom, umożliwionym przez specyficzną konstrukcję podatku od towarów i usług.

Okazuje się, że z wypełnianiem określonych powyżej zadań, państwo polskie radzi sobie, ujmując rzecz eufemistycznie, **niezbyt dobrze**. Skala oszustw na podatku VAT rośnie z roku na rok, a organy podatkowe traktują ewidentnych przestępców z pobłażaniem, nierzadko wykazując się ospałością, prowadzącą w konsekwencji do sytuacji, w której zwyczajnie **optaca się oszukiwać**. Tymczasem, te same organy, z niewypowiedzianą zaciekłością i uporem, przewlekłe kontrolują przedsiębiorstwa uczciwe, wstrzymując im zwrot nadwyżki podatku naliczonego nad należnym. Przyznając, iż ciężko jest doszukać się racjonalnych przesłanek takiego działania, raport niniejszy ma na celu skrótkowe przedstawienie schematu oszustw karuzelowych, omówienie ich wpływu na stan budżetu państwa i próbę znalezienia przyczyn, dla których oszuści mogą tak łatwo i skutecznie prowadzić swoją działalność.

Wśród różnych wypowiedzi przedstawicieli rządu widzimy tendencję do nazywania tego zjawiska o charakterze kryminalnym, jako „wyłudzeń podatkowych” dokonywanych przez przedsiębiorców. Może to posłużyć i często służy do represji prawnych wobec przedsiębiorców. **Chcemy wyraźnie powiedzieć – to nie przedsiębiorcy zajmują się karuzelami podatkowymi, tylko zorganizowane grupy przestępcze, bardzo często międzynarodowe, założone tylko w tym celu. Polskie i europejskie prawo – przede wszystkim – zerowa stawka VAT sprawia, że dla przestępców stało się to lepszym i bezpieczniejszym interesem niż napady na banki czy handel narkotykami.**

2. Mechanizm oszustw karuzelowych w kontekście charakterystycznych cech podatku VAT

Podatek VAT (Value Added Tax, czyli podatek od wartości dodanej, a w polskiej nomenklaturze ustawowej - podatek od towarów i usług) jest podatkiem pośrednim, a ściślej rzecz ujmując - konsumpcyjnym. Fakt ten niesie za sobą szereg doniosłych konsekwencji. Po pierwsze: podatek od wartości dodanej, jak sama nazwa wskazuje, ma za swój przedmiot wzrost wartości towaru na każdym kolejnym etapie obrotu gospodarczego. Oznacza to, iż uiszczany jest on przy każdej transakcji w łańcuchu: producent – dystrybutor – sprzedawca - konsument. Drugą konsekwencją konstrukcji podatku VAT jest fakt, iż jest on **neutralny dla jego podatników**, co oznacza, że to nie oni ponoszą jego ciężar. Jest to możliwe dzięki dwóm cechom tego podatku: po pierwsze jego **przerzucalności**, a po drugie dzięki systemowi **odliczeń**.

By uniknąć kaskadowego narastania podatku VAT, wprowadzono mechanizm pozwalający na odliczenie od kwoty podatku należnego na danym etapie obrotu, podatku uiszczanego już we wcześniejszych fazach, zapłaconego w cenie towaru. W każdym kolejnym stadium, podatek należny wlicza się w cenę, aż w końcu pełną kwotę płaci ostateczny konsument.

W tym miejscu zaznaczyć należy, że podatek VAT jest jedynym podatkiem zharmonizowanym na poziomie Unii Europejskiej, co oznacza, że docelowo wszystkie państwa członkowskie mają być objęte jednolitym opodatkowaniem w zakresie podatku od wartości dodanej. W związku z powyższym, istotna część rodzimej ustawy o podatku od towarów i usług, stanowi implementację do polskiego systemu prawnego norm unijnych, wyrażonych w poszczególnych dyrektywach dotyczących VAT.

Dla istnienia mechanizmu karuzel podatkowych, kluczowy jest przepis **art. 41 ust. 3** ustawy o podatku od towarów i usług¹, **który obejmuje wewnątrzwspólnotową dostawę towarów stawką 0% VAT**.

Art. 41

3. W wewnątrzwspólnotowej dostawie towarów stawka podatku wynosi 0%, z zastrzeżeniem art. 42.

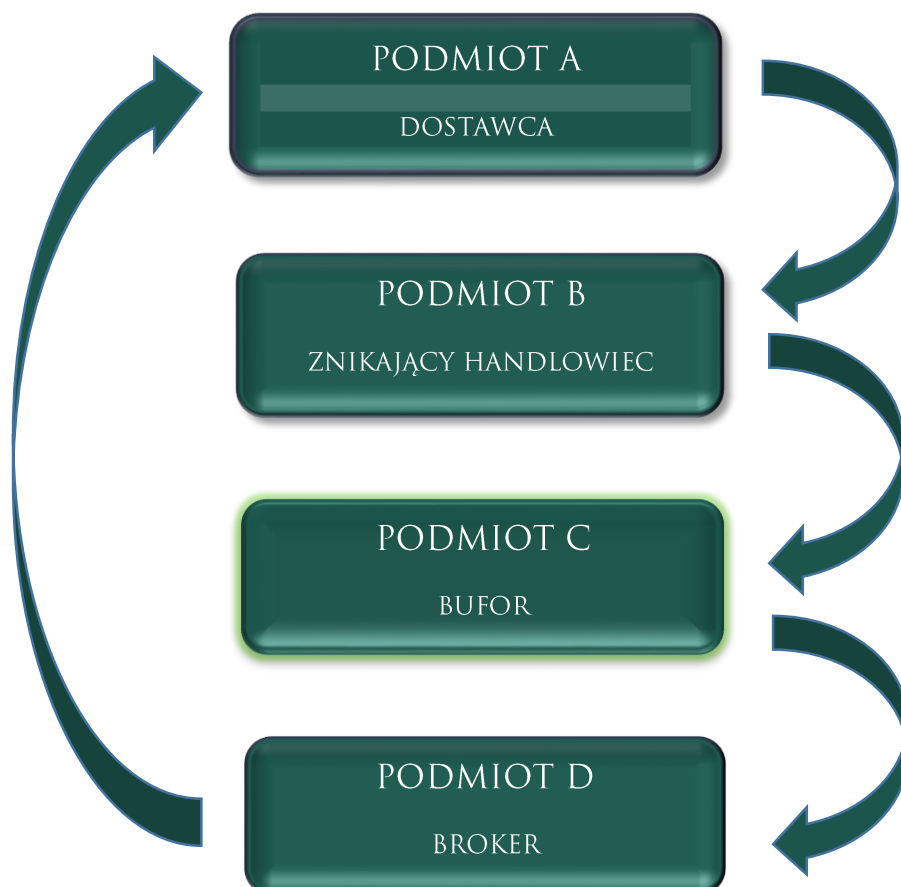
Gwoli wyjaśnienia, należy w tym momencie nakreślić różnicę między stawką 0% VAT, a zwolnieniem z opodatkowania VAT, która mogłaby się wydawać nieistotna, a w rzeczywistości ma fundamentalne znaczenie. Od czynności zwolnionych z opodatkowania VAT, nie można odliczyć podatku naliczonego

¹ Tekst aktu prawnego dostępny jest w Internecie pod adresem:
<http://isap.sejm.gov.pl/Download.jsessionid=689CDE111A9D3DAE1B1767AD1F5A969D?id=WDU20040540535&type=3>

wcześniej. Przeciwnie jest w przypadku stawki 0%, przy zastosowaniu, której podatnik **ma prawo do odliczenia**.

W związku z nakreśloną powyżej konstrukcją, zasadnym wydaje się być udzielenie odpowiedzi na pytanie - czym są karuzele podatkowe? Próbując syntetycznie i ściśle odpowiedzieć na to pytanie, można stwierdzić, że **karuzela podatkowa to jeden ze sposobów wyłudzenia zwrotu VAT przez podmiot do tego nieuprawniony, poprzez przeprowadzenie ciągu transakcji (zarówno faktycznych, jak i pozornych), w których, w ramach uprzednio zaplanowanych przez oszustów ról, uczestniczy (świadomie albo nieświadomie) wiele podmiotów gospodarczych.**

Charakterystyczne role występujące w mechanizmie karuzeli podatkowej to „znikający handlarz”, „broker”, oraz wiele „buforów”. Rolą „**znikającego handlarza**” jest sprzedać towar, wypełnić deklarację VAT i nigdy podatku nie odprowadzić. W tym celu często rekrutowani są np. bezdomni, na których nazwiska zakładane są fikcyjne de facto podmioty, nie prowadzące faktycznej działalności gospodarczej. Następnie towar przechodzi przez przedsiębiorstwa „bufory”. „**Bufory**” odprowadzają do urzędów skarbowych różnicę między podatkiem należnym a naliczonym (wliczywszy w to, z premedytacją albo bez, niezapłacony podatek z początku schematu). Rolą „**brokera**” jest w pewnym momencie sprzedać towar zagranicznemu przedsiębiorstwu w ramach wewnątrzspółnotowej dostawy towarów. Zgodnie z prawem należny podatek deklaruje, jako 0 i **występuje do Urzędu Skarbowego o zwrot podatku naliczonego przy zakupie towaru**. Obrazowo można przedstawić to za pomocą następującego schematu.

W powyższym przykładzie, Podmiot A (z siedzibą poza granicami Polski, lecz w którymś z państw członkowskich Unii Europejskiej) sprzedaje Podmiotowi B (z siedzibą w Polsce) towar w ramach wewnątrzwspólnotowej dostawy towarów. Stawka VAT to 0%, więc nie płaci on podatku. Podmiot B sprzedaje towar dalej Podmiotowi C, już w ramach wewnątrz krajowej dostawy towarów. Dla uproszczenia przyjmijmy, że cena netto towaru to 100, a stawka VAT to 10%. W związku z tym, Podmiot B składa deklarację VAT, w której podatek naliczony to 0, a podatek należny to 10. Tego ostatniego nie płaci jednak, a następnie, zgodnie ze swoją rolą, znika. Podmiot C sprzedaje towar podmiotowi D za 200. Podatek naliczony to 10, podatek należny to 20. Podmiot C wpłaca więc do Urzędu Skarbowego 10. Podmiot D sprzedaje towar podmiotowi A w ramach wewnątrzwspólnotowej dostawy towarów. Stawka VAT w tym przypadku to 0%, podatek należny więc to 0, a Podmiot D występuje o zwrot podatku naliczonego, tj. 20.

Oczywiście powyższy schemat jest bardzo uproszczony, w rzeczywistości w karuzelach podatkowych biorą udział nawet **setki** podmiotów buforowych, których zadaniem jest skomplikowanie operacji i oddalenie aparatu skarbowego od faktycznego oszusta.

3. Skala problemu w Polsce

Mechanizm karuzel podatkowych niesie za sobą wiele negatywnych skutków. Pierwszym są oczywiście straty Skarbu Państwa z tytułu oszustw podatkowych. Według danych Prokuratury Generalnej, **w latach 2007-2012², Skarb Państwa stracił na mechanizmach karuzelowych ok. 699 milionów złotych.** Przy podaniu tych danych należy jednak zaznaczyć, iż dotyczą one wyłącznie spraw, które wpłynęły do prokuratury, **mogą więc być to dane mocno zaniżone.** Brak jest oficjalnych szacunków Ministerstwa Finansów, jednak próbują dokonać ich eksperci, według których luka podatkowa w Polsce (w zakresie podatku VAT), może wynosić nawet od **5 do 65 miliardów złotych³.** Zakładając, że jedynie czwarta część tej kwoty byłaby wydrenowana z budżetu za pomocą mechanizmów karuzelowych, i tak daje to sumę znaczącą. Godny uwagi jest fakt, że dogłębne zbadanie struktury i skali oszustw podatkowych w Polsce, nigdy nie było przedmiotem zainteresowania resortu finansów, który nie przeprowadził w tym zakresie nigdy własnych analiz⁴. Tymczasem według szacunków Eurostatu, różnica między eksportem do Polski raportowanym przez kraje UE, a ewidencjonowanym w Polsce importem towarów istnieje, wciąż powiększająca się, luka⁵. Dynamikę bezprawnych uszczupień dochodów Skarbu Państwa z tytułu podatku VAT, przedstawiła w raporcie z dnia 31 marca 2014 roku Najwyższa Izba Kontroli.⁶

Badany okres	Wielkość uszczupień VAT
Rok 2011	2 miliardy 565,6 milionów złotych
Rok 2012	4 miliardy 25,5 miliona złotych
Pierwsze półrocze roku 2013	3 miliardy 167,5 miliona złotych

Wszystkie powyższe dane oznaczają, że **w kontekście budżetu z pewnością można mówić o istotnym problemie karuzel podatkowych.**

Drugim poważnym problemem, którego skala jest w przeciwieństwie do pierwszego niemożliwa nawet do oszacowania, jest fakt, iż uczestnicy mechanizmów karuzelowych stanowią **nieuczciwą konkurencję dla podmiotów prowadzących swoją działalność zgodnie z prawem.** Mogą oni bowiem

² www.pg.gov.pl/plik/2013_12/c18853041eeaedc9511bcf9a97a9dcd8.pdf

³ <http://podatki.onet.pl/konferencja-w-bcc-polska-traci-miliardy-z-powodu-l,19925,5297532,agencyjne-detali>

⁴ Odpowiedź podsekretarza stanu Macieja Grabowskiego na zapytanie poselskie, tekst dostępny w Internecie pod adresem: <http://sejm.gov.pl/sejm7.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=6E824DDC>

⁵ http://www.pwc.pl/pl_PL/pl/publikacje/assets/pwc_straty_skarbu_panstwa_w_vat.pdf

⁶ Tekst raportu dostępny w Internecie pod adresem: <http://www.nik.gov.pl/plik/id,6385,vp,8152.pdf>

sprzedawać towar po zaniżonej cenie (ze względu na brak uwzględnienia w niej niezapłaconego VATu), tym samym psując rynek i wypierając z niego uczciwych podatników. Najgłośniejszymi sprawami w zakresie oszustw karuzelowych na podatku VAT, były sprawy związane z obrotem stalowymi prętami zbrojeniowymi, wykorzystywanymi na ogromną skalę przy realizacji wszelakich inwestycji. O tym, jak drastyczna była skala przestępstw oraz jak wielka była bezradność państwa w ich przedmiocie, świadczy najlepiej wypowiedź pani Iwony Dybał, Prezes Polskiej Unii Dystrybutorów Stali, wygłoszona podczas posiedzenia Komisji Finansów Publicznych 23 lipca 2013 roku⁷.

„Szacowane zużycie prętów w 2012 r. przez te inwestycje to 1 300 tys. ton, natomiast jeżeli chodzi o zużycie jawne, czyli to, co faktycznie formalnie zostało opodatkowane i sprzedane, to było niecałe 800 tys. ton. To jest skala tego zjawiska. Trzeba więc sobie uświadomić, że nasza branża, nasze firmy straciły połowę swojego obrotu. Bardzo mocno apelowaliśmy o to, aby wprowadzić uregulowania, które funkcjonują w Europie i które pokazują, że to jest jedyna metoda, żeby to zjawisko zahamować, ponieważ dla naszych firm to jest być albo nie być. Tracimy rynek. Nie jesteśmy w stanie konkurować na rynku z towarem, który jest tańszy o 23%, a tak to wygląda.”

Na tym samym posiedzeniu wypowiadali się również przedstawiciele innych branż, dotkniętych problemem, powtarzając po sobie, że wytrzymanie konkurencji z podmiotami, które sprzedają towary po cenie netto, bez VATu, jest niemożliwe.

Trzecim efektem wykorzystywanych w Polsce mechanizmów karuzelowych jest coraz większy brak zaufania organów skarbowych do uczciwych podatników i wynikające z powyższego przedłużające się kontrole i zatrzymania zwrotu podatku VAT. Niemożliwe do oszacowania są straty i koszty, jakie polski mały i średni biznes ponosi w związku z powyższymi działaniami aparatu skarbowego - wystarczy jedynie nadmienić, że w przypadku C.H. Nexa Sp. z o.o. z Zamościa, wielkość wstrzymanego zwrotu podatku VAT wynosiła ponad 31 milionów złotych.

⁷ Stenogram z posiedzenia komisji dostępny w Internecie pod adresem:

<http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/biuletyn.xsp?documentId=3589588B46BD5AFFC1257BCE004BFFC2&SessionID=DCV DWGNYTL>

4. Przyczyny problemu

W niniejszym rozdziale raportu przedstawione zostaną najistotniejsze czynniki, powodujące że istnienie mechanizmu karuzel podatkowych jest w Polsce możliwe, a próby walki z tym zjawiskiem okazują się nieskuteczne, w efekcie prowadząc do coraz większej powszechności oszustw.

4.1. Chybione i spóźnione działania legislacyjne

Nie sposób zacząć rozważań na temat przyczyn problemu będącego przedmiotem niniejszego raportu w miejscu innym, niż działalność prawodawcza (względnie jej brak) organów władzy. W tym przypadku, szczególnie istotny będzie ten drugi czynnik, jako że ustawodawca polski **nie wykazał się szczególnym refleksem**, a gdy już podjął pewne działania, **okazały się one niekoniecznie skuteczne**.

Do wykazania opieszałości prawodawcy, posłużyć można się przykładem już przytaczanym w toku wcześniejszego wywodu - obrotu stalą. **Pierwsze doniesienia o oszustwach w tym sektorze gospodarki, pojawiają się w mediach w połowie 2012 roku**⁸. Z wnioskiem do Komisji Europejskiej, o derogację upoważniającą do stosowania środka prawnego stanowiącego odstępstwo od zasady z art. 193 dyrektywy Rady 2006/112/WE⁹, tj. wykorzystania tzw. mechanizmu odwrotnego obciążenia, rząd wystąpił dopiero **9 kwietnia 2013 roku**¹⁰. 14 maja 2013 roku okazało się, że derogacja w ogóle **nie jest konieczna** i postulowane rozwiązanie można przyjąć bezpośrednio na podstawie dyrektywy¹¹. Ostatecznie, przepisy dot. mechanizmu odwrotnego obciążenia w obrocie stalowymi prętami, weszły w życie **1 października 2013 roku**.

Wobec powyższego, na samym początku należy omówić pokrótce mechanizm odwrotnego obciążenia i jego historię w Polsce.

⁸ Choćby: <http://finanse.wp.pl/kat,1033757,title,Nieuczciwy-proceder-wyludzenia-VAT-u-pograza-branze-stalowa,wid,14832064,wiadomosc.html>

⁹ Tekst aktu prawnego dostępny w Internecie pod adresem: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:347:0001:0118:pl:PDF>

¹⁰ <https://www.premier.gov.pl/wydarzenia/decyzje-rzadu/wniosek-o-derogacje-dla-rzeczypospolitej-polskiej-na-podstawie-art-395-1.html>

¹¹ <http://biznes.interia.pl/podatki/news/grabowski-na-odwrocony-vat-w-pretach-stalowych-niepotrzebna,1917672,4211>

Mechanizm odwrotnego obciążenia VAT¹² - to mechanizm, na skutek którego ciężar rozliczenia podatku VAT z tytułu dostaw towarów i usług zostaje przeniesiony na nabywcę. Tym samym sprzedawca jest zwolniony z obowiązku zapłaty podatku VAT należnego do urzędu skarbowego. Kwotę podatku musi obliczyć nabywca według właściwej dla danego towaru stawki VAT. Podstawą opodatkowania w tym przypadku jest kwota, którą nabywca jest obowiązany zapłacić dostawcy za zakupiony towar. U podatnika – nabywcy, który stosuje mechanizm odwrotnego obciążenia, kwota podatku należnego może stanowić jednocześnie kwotę podatku naliczonego, jeżeli zakupione towary są wykorzystywane przez niego do wykonywania czynności opodatkowanych.

Powyższe rozwiązanie sprzeczne jest z ogólną zasadą wyrażoną w art. 193 dyrektywy Rady 2006/112/WE, w związku z czym stosowane jest przez państwa członkowskie w drodze wyjątków.

Art. 193

Każdy podatnik dokonujący podlegającej opodatkowaniu dostawy towarów lub świadczenia usług obowiązany jest do zapłaty VAT, z wyjątkiem sytuacji, gdy do zapłaty VAT zobowiązana jest inna osoba w przypadkach, o których mowa w art. 194- 199 i art. 202

W Polsce mechanizm odwrotnego obciążenia VAT, stosowany jest wobec nabywców towarów wymienionych w załączniku nr 11 ustawy o podatku od towarów i usług¹³.

Wokół skuteczności i słuszności implementowania mechanizmu odwrotnego obciążenia VAT, toczą się w Polsce poważne dyskusje. Z jednej strony, rzesza ekspertów pochwała to rozwiązanie twierdząc, że stanowi ono środek w istotnym stopniu zmniejszający zakres występowania karuzel podatkowych w określonych segmentach gospodarki. Jak można przeczytać w broszurze Business Center Club¹⁴, „wprowadzone w październiku 2013 roku przepisy, mające na celu uniemożliwienie nieuczciwym podatnikom wyłudzenia VAT w obrocie paliwami i stałą, są rozwiązaniem dobrym, i co najważniejsze skutecznym - co potwierdza szereg badań i raportów w tym zakresie”. Z drugiej strony, prof. Witold Modzelewski, współautor ustawy o podatku od towarów i usług, wytyka wady tego rozwiązania twierdząc, że **nie eliminuje ono oszustw, wymusza jedynie zmianę branży, w której działają nieuczciwe podmioty**, a dodatkowo wprowadzenie go odnosi wręcz przeciwny skutek, uszczuplając wielkość wpływów do budżetu z tytułu podatku VAT¹⁵. Argumentację powyższą wydaje się potwierdzać fakt, iż niedługo po zmianie przepisów, w mediach zaroilo się od **doniesień o oszustwach karuzelowych w innych gałęziach gospodarki (choćby w handlu telefonami komórkowymi)**¹⁶.

¹² Opracowane na podstawie broszury Izby Skarbowej w Bydgoszczy, dostępnej w Internecie pod adresem: <http://www.izba-skarbowa.bydgoszcz.pl/files/US0407/ODWROTNE%20OBCIAZENIE.pdf>

¹⁴ Tekst dostępny w Internecie pod adresem: http://www.bcc.org.pl/uploads/media/2014.07.08_Opinia_BCC_do_projektu_zalozen_projektu_ustawy_o_zmianie_ustawy_o_VAT.pdf

¹⁵ Wpis dostępny w Internecie pod adresem: <http://www.isp-modzelewski.pl/component/content/article?id=618&start=8>

¹⁶ http://www.crn.pl/artykuly/prawo/2014/05/komorki-ze-znikajacym-vat-em/article_view?b_start:int=0&-C=

Drugą instytucją wprowadzoną do przepisów ustawy o podatku od towarów i usług i obowiązującą od 1 października 2013 roku, jest **solidarna odpowiedzialność nabywcy**.

Sama w sobie, odpowiedzialność solidarna jest instytucją prawa zobowiązań i polega na tym, że dłużnicy wobec wierzyciela odpowiadają solidarnie, tj. wierzyciel może zaspokoić się z majątku dowolnie wybranego dłużnika, jak również kilku z nich albo wszystkich.

Przepisem dotyczącym odpowiedzialności solidarnej nabywcy przy podatku od towarów i usług, jest art. 105a ustawy o tymże podatku.

Art. 105a

1. Podatnik, o którym mowa w art. 15, na rzecz którego dokonano dostawy towarów, o których mowa w załączniku nr 13 do ustawy, odpowiada solidarnie wraz z podmiotem dokonującym tej dostawy za jego zaległości podatkowe w części podatku proporcjonalnie przypadającej na dostawę dokonaną na rzecz tego podatnika, jeżeli:

1) wartość towarów, o których mowa w załączniku nr 13 do ustawy, nabywanych od jednego podmiotu dokonującego ich dostawy, bez kwoty podatku przekroczyła w danym miesiącu kwotę 50.000 zł, oraz

2) w momencie dokonania dostawy towarów, o których mowa w załączniku nr 13 do ustawy, podatnik wiedział lub miał uzasadnione podstawy do tego, aby przypuszczać, że cała kwota podatku przypadająca na dokonaną na jego rzecz dostawę tych towarów lub jej część nie zostanie wpłacona na rachunek urzędu skarbowego.

2. Podatnik miał uzasadnione podstawy do tego, aby przypuszczać, że cała kwota podatku przypadająca na dokonaną na jego rzecz dostawę towarów lub jej część nie zostanie wpłacona na rachunek urzędu skarbowego, jeżeli okoliczności towarzyszące tej dostawie towarów lub warunki, na jakich została ona dokonana, odbiegały od okoliczności lub warunków zwykle występujących w obrocie tymi towarami, w szczególności jeżeli cena za dostarczone podatnikowi towary była bez uzasadnienia ekonomicznego niższa od ich wartości rynkowej.

W tym momencie zaznaczyć należy, że art. 105a ma swój dalszy ciąg w ustępach 3 i 4, zawierających wyjątki od zasady. Uzasadniona będzie również uwaga, iż artykuł ten jest, jak na standardy ustawy o podatku od towarów i usług, przepisem o przeciętnej długości (następny artykuł ustawy, tj. art. 105b, jest dwukrotnie dłuższy od poprzednika).

Najistotniejszym towarem wymienionym we wspomnianym w powyższym przepisie załączniku nr 13, są paliwa płynne, **o których skądinąd wiadomo, że również są częstym przedmiotem oszustw karuzelowych**¹⁷. Paliwa nie są objęte mechanizmem odwrotnego obciążenia, dotyczy ich więc odpowiedzialność solidarna nabywcy. Streszczając sens przepisu art. 105a do niezbędnego minimum można stwierdzić, że nabywcy paliw płynnych w Polsce, kupując paliwo od nieuczciwego dostawcy, który nie odprowadzi od tej transakcji podatku VAT, **będą odpowiadać za uiszczenie tego podatku solidarnie z dostawcą**, o ile wartość nabytych towarów przekroczyła w danym miesiącu **50 tysięcy złotych**, a nabywca miał przynajmniej **uzasadnione podstawy** do tego, aby przypuszczać, że jego

¹⁷ <http://www.forbes.pl/witajcie-w-lunaparku-vat-polska-rajem-dla-karuzeli-podatkowych,artykuly,157233,1,1.html>

kontrahent nie odprowadził należnego podatku VAT. Warto nadmienić, że katalog przesłanek tychże „uzasadnionych podstaw”, jest **otwarty**, ponieważ ustawodawca użył wyrażenia „w szczególności”. Może to więc być nadzwyczajnie niska cena nabytego towaru, ale również jakiegokolwiek okoliczności „inne niż zwykle występujące w obrocie tymi towarami”.

Takie rozwiązanie budzi wątpliwości o w istocie „uzasadnionych podstawach”. Przede wszystkim, jak zauważa w swoim raporcie PWC¹⁸, godzi w małych i średnich przedsiębiorców, którym ciężiej będzie udowodnić swoim kontrahentom, że są podmiotami godnymi zaufania. Wydaje się, że ta teza jest jak najbardziej uzasadniona, gdyż można z dużą dozą prawdopodobieństwa podejrzewać, że rozsądne podmioty działające w sektorach objętych solidarną odpowiedzialnością nabywców, będą **jak najbardziej restrykcyjnie** weryfikować wiarygodność potencjalnych dostawców, aby uniknąć sytuacji, w której będą one pociągnięte do odpowiedzialności za nieuiszczony przez swojego kontrahenta podatek. W oczywisty sposób, małe i średnie przedsiębiorstwa będą z ich punktu widzenia mniej atrakcyjne, ponieważ obracają mniejszą ilością towaru, generują mniejsze obroty, a co za tym idzie mają ograniczone możliwości wykazania, iż są w stu procentach uczciwe. Dodatkowo należy w tym miejscu wspomnieć, że jednym z wyjątków od zasady, o których zostało napomknięto na początku tego podrozdziału, jest wpis dostawcy do specjalnego rejestru prowadzonego przez Ministerstwo Finansów oraz (kumulatywnie) uiszczenie **kaucji gwarancyjnej w wysokości 1/5 należnego podatku lub przynajmniej 3 milionów złotych**. Oczywisty wydaje się wniosek, że jest to warunek nie do spełnienia dla dużej części małych i średnich przedsiębiorstw, dla których obciążenie kwotą tej wysokości, mogłoby oznaczyć okresową utratę płynności finansowej.

Ponadto, solidarna odpowiedzialność za zobowiązania podatkowe, obciąża przedsiębiorców (i tak wystarczająco już zajętych próbami odnalezienia się w meandrach polskiego prawa podatkowego) obowiązkiem prześwietlania i kontrolowania swoich kontrahentów pod kątem ich rozliczeń z Urzędem Skarbowym. Tym samym administracja podatkowa niejako zdejmuje z siebie ciężar zajmowania się oszustwami, przerzucając sporą jego część na podatników.

Jak wykazano powyżej, można stwierdzić z dużą dozą pewności, że po pierwsze - działania legislacyjne podejmowane przez Radę Ministrów są zdecydowanie spóźnione, a po drugie - są działaniami o wątpliwej skuteczności.

¹⁸ Tekst dostępny w Internecie pod adresem: http://www.pwc.pl/pl_PL/pl/publikacje/assets/luca-podatkowa-w-vat-jak-to-zwalczac-raport-pwc-2014-01-14.pdf

4.2. Działania organów podatkowych

Wspomniany w innym miejscu tekstu raport Najwyższej Izby Kontroli, zawiera jednoznacznie negatywną ocenę działań administracji podatkowej. Okazuje się, że **w I półroczu 2013 roku, uchylono aż 20,7% decyzji wydanych przez urzędy kontroli skarbowej**. Dla porównania, jeszcze w 2011 roku odsetek ten wynosił „zaledwie” 15,1%. Oznacza to, że tendencja jest wyraźnie - i niebezpiecznie - rosnąca. Według Najwyższej Izby Kontroli świadczy to o niskiej jakości tychże decyzji. Jako główną przyczynę uchylania ich, wymienia się przede wszystkim niepełne lub niewłaściwe udokumentowanie stanu faktycznego. Można z tego wyciągnąć wniosek, że kwoty obciążeń podatkowych, określone przez urzędy kontroli skarbowej, były albo niezgodne z rzeczywistością, albo nawet wymierzone w stosunku do niewłaściwych podmiotów. **Dodatkowo w 8 z 9 kontrolowanych urzędów skarbowych, nie wypełniano rzetelnie obowiązków w zakresie wykreślenia podatników z rejestru podatników VAT**. Jest to szczególnie istotne w kontekście wymienionych powyżej rozwiązań legislacyjnych - oczekiwanie od przedsiębiorców, że przed przystąpieniem do transakcji, badać będą poprawność rozliczeń i uczciwość kontrahentów względem urzędu skarbowego, jest tym bardziej kuriozalne, **jeśli same urzędy prowadzą rejestry w sposób niewłaściwy**.

Z powyższych ustaleń wynika, że organy podatkowe wywiązują się ze swoich obowiązków w sposób nierzetelny, ułatwiając oszustom prowadzenie swojej działalności, jednocześnie utrudniając życie uczciwym przedsiębiorcom.

5. Podsumowanie

Nie ulega wątpliwości, że wpływ z podatku VAT są kluczowym składnikiem polskiego budżetu. W związku z powyższym, tym pilniejszym i poważniejszym zadaniem wydaje się być skuteczne przeciwdziałanie oszustwom umożliwionym przez konstrukcję podatku od towarów i usług. Mechanizmy karuzelowe, z roku na rok coraz bardziej w Polsce popularne, bezlitośnie obnażyły brak skuteczności aparatu skarbowego oraz prawodawców. Przyjęte rozwiązania prawne, mające w założeniu ukrócić niekorzystny procedur, nie dość że zostały podjęte zbyt późno, to jeszcze okazały się nieskuteczne. Nie są bowiem rozwiązaniami systemowymi, a próbami doraźnego opanowania sytuacji w konkretnych sektorach gospodarki. Na domiar złego, instytucja solidarnej odpowiedzialności nabywców, stała się narzędziem do przeczucania na podatników, odpowiedzialności za indolencję i niekompetencję organów podatkowych, ujawnioną w raporcie Najwyższej Izby Kontroli. W rezultacie najwięcej straciły małe i średnie przedsiębiorstwa, dla których sprostanie nowym wymogom jest większym obciążeniem, niż dla wielkich podmiotów. Konieczna jest zatem próba znalezienia rozwiązań, umożliwiających skuteczną walkę z oszustami. **Aktualnie obowiązujące rozwiązania wydają się być „pudrowaniem” problemu, na szkodę Skarbu Państwa oraz uczciwych podatników.**

ZWIAZEK PRZEDSIĘBIORCÓW I PRACODAWCÓW
UL. KRAKOWSKIE PRZEDMIEŚCIE 6, 00-325 WARSZAWA
TEL./FAX 22 826 08 31
MAIL: BIURO@ZZP.NET.PL, WWW.ZPP.NET.PL